

LISZÁKNÉ JAKAB RENÁTA:

Mama most arról mesélj, amikor...

Úgy gondolom, hogy az unokák Isten ajándékai jutalmul, mert szülő voltál. Három csodálatos unokám van: Lili, Gréta és Júlia. Ők a Balaton fővárosában laknak, de gyakran meglátogatnak. Az iskolai szünetekben, ünnepeken és hétvégeken többnyire nálam maradnak. Lili és Gréta már szinte felnőtt, Julcsi kisiskolás. Mikor kicsik voltak sokat játszottunk, kirándultunk és este a mesék nem maradhattak el, még akkor sem, ha a fáradtság eluralkodott rajtunk. A mesék legtöbbször saját gyermekkorom emlékeiről, velem történt eseményekről szóltak. Egy-egy mese többször is ismétlődött, mert tetszett nekik.

Ők kérték: mama most mesélj arról, amikor arattatok kint a mezőn.

A természetnek csodálatos nagy ereje van. Pontosan tudja, hogy mikor, mit kell tennie. Mindegyik évszaknak megvan a maga szépsége, csodálatos egyedi világa.

Ilyen a nyár, az aratások ideje. Az éltető nap fénye és melege, a gazda gondoskodása megérleli a gabonákat. A téli hótakaró alatt szunnyadó zöld vetések a tavaszi napsugarak hatására hamar szárba szökkenek, és az egyre melegedő időnek engedelmeskedve június végére sárga tengerre változnak.

Drága nagyapám a többi gazdával összefogva természetjárásra indult június közepén, hogy megvizsgálják a gabonaszemek érettségi állapotát, hogy a hagyomány szerint Péter-Pál napján kezdődhet-e az aratás.

Több gabonafélét vetettünk minden évben: őszi árpát, tavaszi árpát, búzát, rozstot, tritikálét és zabot. Az érésük is e sorrendben történt. A búzát kenyérgabonának, a többi magot az állatok takarmányozására használtuk fel.

Az aratás előtt volt bőven tennivaló az előkészületeket illetően. A zsákok átválogatása – nehogy lyukas legyen –, a hibásakat foltozni kellett, a ponyva előkészítése. Ezeket hagyományosan nagyanyám végezte. Sőt, a kenyérsütést is be kellett tervezni. Papa kikalapálta, megélezte a kasszákat, a sarlókat is. Felrakta a racsit a kaszára.

Az aratás munkálatait több családdal összefogva, kalákában végeztük. Mikor elérkezett a megfelelő nap, a reggeli harmat felszáradása után indultunk a mezőre. A csodálatos tábla aransárgán ringatózott a lágy szélben. A kalászok a gazdag magoktól meghajolva tisztelegtek a gazda előtt, így köszönve meg a gondoskodást. A faluvégi mezőn kezdtük az aratást. Papa kiosztotta a feladatokat. A férfiak voltak a kaszások, az asszonyok szedték a markot, én, 7-8 évesen vízfordító voltam, később kötélvető, majd próbálkoztam a marokszedéssel is.

A tábla széli fa alá lepakoltuk a holmikat, a gondosan már kora hajnalban elkészített finom ételeket, vizet, italokat. Papa volt a legtapasztaltabb, ő volt az első kaszás. Ő diktálta a tempót. A másik két férfi követte. Az első suhintás előtt kalapjukat megemelték és mindig elhangzott: „Isten nevében!” – mondat. Az asszonyok keresztet vetettek, és kezdődött az aratás.

A racsival felszerelt kaszával a suhintásoknak engedelmeskedve dőltek a nehéz kalászokat büszkén szilárdan tartó szalmaszálak. A hangjuk olyan volt, mint égi hárfák húrjainak pengése. Az asszonyok sarlóval néhány lépés után felöleltek egy-egy nyalábot, és a szalmából tekert kötélre fektették. A kötelek készítése is ott helyben történt. Egy-egy marék szalmát szakszerűen összeillesztve, megtekerve, hónalj alá beszorítva készült a kötél. Ajánlatos volt a hosszúujjú ing viselése, mert egy idő után az ember bőrére a szalma acélos szára kidörzsölte. Igyekezni is kellett, hogy a következő felszedett nyalábba elkészüljön a kötél, hogy a munka folyamatos legyen.

A nap már egyre melegebben sütött, folyt az izzadság mindenkiről, de lelkesen, örömmel végeztünk a munkát. Én elég gyakran kínáltam őket a finom hideg vízzel. Alkoholos italt csak a munka végeztével ittak. Szépen haladtunk. A kötöző volt az utolsó láncszem, ő kötötte össze a kötőfa segítségével a kötélre fektetett nyalábokat, és kéve lett belőlük. Jó érzés volt visszaneézni a sorban fekvő kévékre, munkánk gyümölcsére. Jácinta nem tudott igazán örülni, mert ő szandálban jött, nem zárt cipőben, és a lábát megszurkálta a tarló, a levágott gabona csonkjai, és égő szűrő fájás gyötörte.

Végeztünk az aznapra szánt táblával. A nap is forrón perzselte a határt. Jó volt behúzódni a fa árnyékába, megenni a megérdemelt ebédet, a csülkös bablevest és a finom foszlós kalácsot. Elkelt egy-két órai pihenés e fárasztó munka, és a finom ebéd után. A férfiak hamar horkolással igazolták, hogy mély álomba merültek. Az asszonyokkal mi beszélgettünk kedves történeteket meséltek múltjukból, fiatalságukról. Még a sütés-főzés is szóba került. Tapasztalatot cseréltek. A pihenő után még fontos munka várt ránk. A kévéket kepékbe kellett összerakni. Szerencsére tengerkék volt az égbolt, eső nem fenyegetett, így kényelmesen tudtuk összehordani a többszáz kévét. A kepét a föld azon részére kezdte rakni a papa, ahol tehenes- vagy lovas szekérrel könnyen meg tudtuk közelíteni a cséplésre történt szállításhoz. Általában négy-hat kereszt alkotott egy kepét. Egy kereszt tizennyolc kévéből állt. A tetejére tették a papot, ez volt a 19. A kévéket úgy kellett összerakni, hogy a kalászhok fedjék egymást, ha esős az időjárás ne ázzon meg a mag. Már alkonyodott, mire végeztünk. Összepakoltunk, és indultunk haza. A nap sugarai is visszahúzódtak a horizont mögé, de a még pislákoló fényük mutatta a haza vezető utat. Másnap egy másik családnál folytatódott a munka. Amikor az összeállt alkalmi brigád, minden családjánál végeztünk az aratással, máris készülhettünk a cséplésre.

Unokáim ezernyi kérdést zúditottak rám a történet kapcsán, melyekre igyekeztem válaszolni. De itt még nincs vége! Egy fontos tevékenysége még hátra van.

A cséplés

Kézi aratás után a cséplés egy része kézzel, cséphadaróval történt — elsősorban a rozs cséplésére gondolok —, a szalma miatt, mert abból készült a zsúp, mellyel a pincék vagy régi lakások tetőszerkezetét fedték. A rozsszalma szára hosszú volt és acélos, ezért használták a tető fedésére és annak pótlására, javítására. „Mi az a cséphadaró?” — hangzott a kérdés. Egy hosszabb és egy rövidebb fa, bot bőrrel való összetoldása, mellyel a rozsszemeket kicséplték, kiverték a kalászból. A kiterített ponyvára rakták a

rozs kévéket és a kalászos részt ütögették ezzel a szerkezettel. Körbe-körbe járva. A hosszabb bot végét fogták a kezükben fel emelték és a hozzá erősített rövidebb bottal ütöttek. A szalmaszárra vigyáztak, hogy ne sérüljön.

A többi learatott gabonát is ki kellett csépelni, de azt már géppel, cséplőgéppel végeztük. Pacsáról érkezett a környék egyetlen, e célra használatos géppel rendelkező mester, Marton Tibi bácsi. Körmös traktorával húzatta a cséplőgépet, melyet a traktorral szíj-áttételes, forgódobos mechanikával hozta működésbe.

A csépléshez a gépek beállításához bőséges helyre volt szükség. Akinek kicsi volt a lakás körüli udvarra, akkor a learatott gabonát a falu egy tágasabb területére kellett behordania, előkészíteni a csépléshez. Nekünk szerencsére hatalmas udvarunk volt, és a behordott kévékből rakott asztag mellett bőven elfért a gép. Szintén szükség volt a dolgozókra, és ismét összefogva egymásnak segítve végeztük e nehéz, de csodálatos munkát.

Nagypapa ismét kiosztotta a feladatokat. Kellett ember az asztag tetejére, aki leadogatta a kévéket. A legveszélyesebb hely a gépen az asztal volt, ahol a mester állt, neki kellett a forgó dobba szakszerűen beleengednie a kévét kalásszal lefelé. Mellette állt egy másik munkás, aki az asztagról adogatott kévét elvette, elvágta a kötelet és a mesternek adta. Vigyázni kellett, mert a nagy nyílásba egy óvatlan pillanatban bele is eshettünk volna, ha nem figyelünk. Összehangolt ritmusban kellett dolgozni itt az asztalon. Gimnazista koromban már én is kipróbálhattam. Csodálatos érzés volt! A gép egész nap pöfögött, a szíjak forgatták a dobokat. Beszélni nem volt érdemes, mert nem hallottuk egymást a gép zajától. Csak tekintettel és kézzel kommunikáltunk. Erős férfiak kellettek a gép azon nyílásához, ahova a zsákokat illesztették, ahol a kiostált mag folyt a zsákokba. Egy-egy búzával töltött zsák akár 80 kg-ot is nyomott. A napra kiterített, megszáritott gabonát a hombárban tároltuk. Ez a kamrában egy több rekeszes tároló volt faltól-falig ért, és kis nyitható nyílásokon lehetett engedni belőle a szükséges mennyiségű gabonát. Ami ide nem fért bele, azt a pad-

lason terítettük szét és tároltuk. A búzát a zalaapáti malomban őrölték lisztté, melyet szintén a kamrában, az úgynevezett lisztes ládában tároltunk. A korpát, a búza héját a disznókkal etettük, elsősorban az anyadisznóval. A törött gabonaszemeket, az ocsút a baromfiak ették meg. De térjünk vissza a cséplés folyamatához!

A gép hátsó része volt a torok, a „töreklik”. Itt érkezett ki a kicsépelt szalma, melyet két-három ember folyamatosan szedett el, és adta tovább a kazalrakónak. Ugyanis a szalmát kazalba rakták, mert az állatok almolásához erre szükség volt. Ekkor tömték meg friss szalmával az ágybetétekként szolgáló szalmazsákokat is, melyen pihentető, jó érzés volt feküdni.

Ha már magasodott a kazal, létrán adogatták fel a szalmacsomókat. Az egész cséplési folyamat izzasztó, fárasztó munka volt, de mindenki a rábízott feladatot tisztességesen végezte, úgy mintha a sajátja volna. A toroknál, a töreklikben a szalma elszedése volt talán a legporosabb munka. Az árpaszalma pora kegyetlenül csípett. Az apró szalmatörmelékek az izzadt, poros bőrrel találkozva kellemetlen hatást váltotta ki. A munka végeztével jókat nevettünk egymáson, hogy a portól milyen barna lett a bőrünk, csak a fogunk fehérlett.

A cséplési folyamat egy két hétig is eltartott, mert egymásnak segítve, szinte körbejártuk a falut. Csodálatos emlékek fűződnek e néhez, de sok élményt, tapasztalatot nyújtó és igénylő munkához.

Felvillan a múlt, az egykori boldog, de tovatűnő világ. De jó is emlékezni mindenre, ami szép volt! Ma már a modern számítógéppel vezérelt kombájnok, ezeket az 50-60 évvel ezelőtti, az egész nyarat kitöltő munkálatokat pár óra alatt elvégzik. A modern technika a kor követelménye, de általa, az emberi élmények, kapcsolatok, az egymás iránti felelősség elhomályosul, megszűnik. Az idősök, kik részesei voltak e szép paraszti munkának kihálnak, magukkal viszik élményeiket, tapasztalataikat. A modern nemzedék pedig nem is tudja már, hacsak nem olvas, hallgat régi emlékezéseket, hogy a minden napi kenyér, hogy került és került az asztalra.

Amíg tehetem, sokat mesélek unokáimnak

a gyerekkoromról, felnőtté válásomról. Mindig nagy érdeklődéssel hallgatják személyes, családi történeteimet. Csodálatos látvány az arcuk egy-egy történet meghallgatása közben. Szinte filmként peregnek előttük a hallottak. Sokszor visszakérdeznek, hogy jól értelmezik-e a történeteket. Ilyenkor én is megfiatalodom, velük együtt újra élem a fiatalságomat.

Valóban igaz a mondás: „Az unoka olyan, mint egy gyógyító drága kövecske, ha veled van és nálad, megfiatalodsz, boldog leszel tőle örökre.”

Útközben

Egy ködös, párás, szomorkás hangulatú, január végi napon Zalaegerszegre vitt az utam. A helyi autóbusszpályaudvaron felszálltam a megfelelő buszra. Indulás után rövid időn belül a busz jobbra lekanyarodott a főútról, és Zalaigrice település felé vitt bennünket. Persze, itt is fel kellett vennie az utazni vágyó embereket.

Ahogy kinéztem a hatalmas ablakon, a ködtől szürke tájra, emlékeim tömkelege zúdult rám. Pereg a film. Képek villannak fel innen-onnan.

Éppen egy rét mellett mentünk el, melyet a már olvadozó hótakaró borított, felette a szürke köd lógatta a lábát, mintha rá akarna lépni a néhol előbukkanó, feketéllő vakondtúrásra. Itt-ott ágait égnek meresztő, napfényt váró kopasz fák tűnnek elő a ködfátyol foszlányai közül.

A rétet megpillantva lelkem emlékkönyvéből felvillant gyermekkori élményeim egyike, a tavasztól őszig tartó időszakban a szarvasmarhák szerez legeltetése.

Több generációs családban nőttem fel. Gazdálkodással, növénytermesztéssel, állattartással foglalkoztak elődeim. A család minden tagjának bőven jutott feladat. A munka irányítója drága nagyapám volt, akinek szavára mindenki adott. Tapasztalt, megbízható, bölcs embernek tartották.

8-10 éves koromban rám a szarvasmarhák legeltetését bízta. Ezt a feladatot elsősorban iskolai szünetekben végeztünk mi, gyerekek.

Nyugodt környezetű mozgalmas kis falum-

ban is házról házra történt a legeltetés. Reggelente az állatok ellátása után mi, gyerekek egy-egy felnőtt felügyelete mellett összetel-reltük a jóságokat és kihajtottuk a legelőre. Az állatok ismerték már a járást, és többnyire szófogadóan követték az úticélt. Persze akadt egy két fiatal üsző, ami rakoncátlan-kodott, de hamar beilleszkedett. A legelőre érve az állatok boldogan harapták az itt-ott még harmatos, zsenge fűvet. Most is hallom a harapások felejthetetlen zenéjét, ritmusát. A dombok ölelésében elterülő réten folyamatos figyelmet igényelt ez a munka, az őrzés. A környéken szőlőültetvények, gyümölcsösök várták a dolgos kezeket. Egy-egy elszabadult tehen nagy kárt tudott volna tenni az ültetvényeken.

A nap már felettünk járt. Nem sajnálva ontotta ránk meleg sugarát. Szép lassan haladva jutottunk el a legelő azon részére, ahol átkelve egy friss vizű patakon, magasra nőtt terebélyes fák vártak ránk, a dús fűvű réten. Itt deleltek az állatok. A fák alatt pihenve heves farkcsapásokkal igyekeztek távol tartani a vérszívó legyeket, bögölyöket.

Ez idő alatt mi is pihentünk. Az idősebbek meséltek régi emlékeikről: katonaságról, háborúkról és egyéb szép eseményekről. Mindenki szívesen hallgatta ezeket. Egy nap sem volt unalmas az ilyen környezetben. Én olvasni is szerettem, sokat játszottunk. Gyönyörködtünk a szép tájban. Megismerkedtünk különféle növényekkel, rovarokkal. Délután hazafelé indultunk a gulyával. Természetesen menetközben legelészve pótol-ták a delelés alatt megemésztett táplálékot. Hazatérve segítkezni kellett az állatok etetésében, itatásában. Nagymama kézzel meg-fejte a teheneket. A finom, habos tejet gondosan megszűrve kannákba töltötte. Újabb feladat várt ránk, gyerekekre, mert biciklivel vagy gyalogosan kellett vinni a tejet a mintegy két kilométerre lévő Szentpéterúrhoz, a tejcsarnokba. A teli kannákat a kukorica-csuhéból font cekkerbe szorosan egymás mellé helyezve akasztottuk a kormányra, hogy ne ficeregjenek. Hazafelé felejthetetlen bicikli versenyt rendeztünk a birtokok között vezető zezugos gyalogúton.

A busz lassan a fordulóhoz érkezett. Felszálltak az utazni vágyók és haladtunk tovább az úticél felé. Az én emlékeimből is újabb kedves élményt idézett elő a buszme-

gálló helye. Valaha itt állt egy vonatvagonból kialakított kocsmá. Amikor a falun túl berekbe mentünk szénát forgatni vagy gyűjteni itt mindig megálltunk hazafelé. Én egy bambit kaptam csatos üvegben. Az ízét most is érzem. Finom málna Íze volt. Nemesszerből általában tehenes szekérrel indultunk el a hegyi úton Zalaigricén keresztül a berekbe. Ilyenkor már más családok tagjai is velünk jöttek. Ha nekik is a közelünkben volt a birtoka. Kellemes napsütéses időt választottunk a munkára. A lekaszált, megszáradt fűvet villával megforgattuk, hogy az alja is száradjon. Felejthetetlen illata volt a száradó fűnek. A szöcskék, tücskök tömkelege ugrándozott előttünk, pillangók repkedtek körülöttünk. Madárdaltól zengett a táj. A száraz szénát petrencékbe raktuk. Ennek mestere volt nagyapám. Szép kúp alakúra formázta, hogy az eső lecsorogjon róla. Ki tudja mennyit kell még kint aludnia? Néhány nap múlva -mire roskadtak a petrencék- nagyapával „hosszira” csináltuk a szekeret, hogy több széna felférjen rá. Ez azt jelentette, hogy egy hosszabb tengellyel kötötte össze a papa az első és hátsó kerékszerkezetet, és ehhez hosszabb oldalakat is kellett felrakni. Sőt még vendégoldalt is tettünk fel, ami szélesítette a szekér rakterét. Fontos kellék volt a rúd és a kötél, melyekkel rögzítettük a rakományt. A busz éppen egy kátyúbát tért és nagyot zökkent. Eszembe jutott, hogy a szekér folyamatosan zötykölődött a zezugos földúton, ezért volt fontos a rakomány precíz, szakszerű rögzítése.

Hazatérve a megrakott szekérrel este, még be kellett rakni a szénát a lábaspajtába. Felejthetetlen élmény volt az illatos, puha szénában esve-kelve rakosgatni a szekérről leadott nyalábokat.

A busz már faluból kivezető úton haladt, és az ellenkező oldal látványa újabb gyermekkori, most iskolás élményeket juttatott eszembe. Hatalmas tölgyfák alkotta erdő mellett haladtunk. Még az úttörős világból villantak fel emlékeim, amikor őrsi akadályversenyre tartottunk az erdőbe. Útközben az állomásokon érdekes elméleti kérdésekre válaszolva, majd sportos játékos feladatokat megoldva gyűjtöttünk a pontokat az előzőleg elkészített díszes menetlevélbe. A túra végén az erdőben épített szalonnasütőkben pirítottuk a finom kolbászt és szalonnát. A

ermészet lágy ölén madárcsicsergéssel aláestett, finom illatokkal terjengő levegőn, a süppedő avarban vagy egy kidől fa törzsén, akár egy tuskón ülve lakmározunk. Felhőtlen, gondtalan, vidám hangulatú és felejthetetlen élményt jelentettek számunkra az úttörős gyermekévek is. Kiértünk újra a főútra, és folytatjuk tovább az utazást Zalaegerszeg felé. A Pacsárról kivezető bekötő út végén két irányban indulhatunk úticélunk irányába. Balra Zalaszentmihály, jobbra kanyarodva pedig Nagykapornak felé. Mi most ez utóbbit követetjük. Mindkét oldalról kopasz fák szegélyezik az utat, köztük még több helyen hókupacok fehérlenek, de itt-ott már kikandikál némi zöld növényzet. Tovább haladva jobbra egy hosszú rét terül el, ahol éppen egy róka próbálkozik a zsákmányszerzéssel. A magasban kányák, varjak serege kering, jelezve, hogy hamarosan változik az időjárás.

Elérkeztünk a Nemesrádóra vezető úthoz és be is fordulunk. Szép, takaros kis település. A templomhoz vezető úton szélesebb kereszteződésben fordul meg a busz. A templom melletti útra réved a tekintetem, és emlékeim özöne eláraszt újra kedves törtéensékekkel. A Szentpéterúri templomból erre az útra érve gyalogosan mentünk Búcsúszentlászlóra, a csonka tornyú templomban tartott szeptember 12-i, Mária napi vagy a hónap végi fogolykiváltó búcsúi misére. Több hívó emberrel imádkozva, egyházi énekeket énekelve haladtunk a zegzugos földúton. A Szűz Mária képet ábrázoló zászlót gyakran én is vittem. A szertartás után leültünk az enyhe árnyat adó fák alá, és elfogyasztottuk a magunkkal vitt finomságokat. Ebéd után többször is végignéztük a búcsúi sátrakat. Ittunk márcot, ettünk krumplicukrot és egyéb nyalánkságokat is megkóstoltunk. Még a ringlisre is felültünk. 3 órakor kezdődött a litánia. Ezután indultunk haza, hogy sötétedés előtt megérkezzünk és az otthoni teendőkkel is elvégezzük. Ünnepe ide vagy oda, az állatoknak ekkor is ennie kellett.

Hamarosan Nagykapornakra értünk. A buszmegálló kedves rokonaim, Laci bátyámék háza előtt állt és áll ma is. Gyermekkoromban gyakran jártunk ide búcsúra. A rokonság ezen a napon összegyűlt a vendéglátó háznál. Finom ételeket ettünk. Egy mást hallgatva, néha egymás szavába vágva

beszélgettek a felnőttek. Mi gyerekek, a búcsúból való visszatérés után, kint játszottunk az udvaron. Mikor már én is idősebb lettem, bevontak a beszélgetésbe. Csodálatos hallgattam őket. Szeretettel, tisztelettel voltak egymás iránt. Az ide, és haza vezető utat szintén gyalog tettük meg a kapornaki erdőn keresztül. Az erdő első részében hatalmas egyenes törzsű bükkfák között vezetett az utunk. Nagypapa közben megmutatta nekem az erdei fák ismertetőjegyeit. Törzsét, leveleit, termését, és elmagyarázta, melyiket mire lehet használni. Útközben érintettük Remetekertet is, ami a mai napig híres búcsújáró hely itt az erdőben. Minden hónap augusztus 12-éhez közel első vasárnapon van a Szent mise az erdőben épített kápolna előtt. Körben az árnyas helyeken fatörzsekből faragott asztalok és padok nyújtanak pihenőhelyet az ide látogatóknak. Újabban a mise után finom étellel és itallal kínálják a jelenlévőket az egyházak képviselői. Gyermekkoromban, a még működő forrásból ittuk a vizet. Sőt, aki először jár itt, választhatott egy keresztszülőt, aki ott a forrásnál megkeresztelt és ezzel mosdatott keresztgyermekének fogadta.

Hazafelé menet a búcsúról gombát is szedünk. Ízletes vargányát, róka gombát és galambicát. Az erdőből kiérve a hegyi úton haladtunk hazafelé. Tikhegyen volt a boronapincénk, ami útba esett. Egy rövid pihenő, a felnőtteknek egy-két pohár finom nedű elfogyasztása után értünk haza.

Most már lassan Zalaegerszegre érünk. A csácsi kanyar után látszanak már az emeletes házak. A ki-, és bevezető forgalom eléggé intenzív.

Mint egy szellő lehelete suhant át agyamban a zalaegerszegi országos vásárok emléke. Végeláthatatlan sátrak sora, áruk tömkelege csalogatta a vevőket. Finom sült kolbász illata terjengett a levegőben. Ilyen finom ízű sültkolbász csak ekkor lehetett enni. A vásárlás mellett élmény volt találkozni a rokonokkal, ismerősökkel, elszármazottakkal. Minden alkalommal sok-sok élménnyel térünk haza.

No, de befordult a busz pályaudvarra. Megérkeztünk. Pár pillanat kellett, hogy visszatérjek a jelenbe. Tartalmas utazás volt, sok szép emlékekkel tarkítva.

HORVÁTH ANDRÁS:

Modern mese a valóságról

Téli este, 2013. január 12, 18 óra 45 perc.
Várom a 26-os helyijáratot, hogy beutazzak vele a belvárosba.

Egy róka szalad át a fényárban úszó utcán.
Róka, estefelé a forgalmas városrészben?

Urbanizálódtak a rókák?

A róka odajön hozzám. Ilyenkor rögtön arra gondol az ember, hogy veszett a róka.

Nem volt veszett.

Emberi hangon szól hozzám. (Rebeka, óvodás unokám megkérdezte tőlem, magyarul?)

Megkérdezi tőlem a róka, megtudnám-e mondani, merre van az új pacsai baromfi feldolgozó?

Egyik ámulatból a másikba esek. Miután felocsúdok, mutatom az irányt Pacsa felé és hozzáteszem, közúton 30-35 km, de légvonalban neki rövidebb. Úgyis szag után tájékozódik, meg hát neki négy lába van, könnyebben halad, mint én két lábon...

A róka nem indul, látszik beszélgetni akar velem. A busz sem jön még.

Beszélgessünk! (Hát ilyen beszélgetésbe se volt még részem.)

Megindul belőle a panaszáradat. Az öregapja mesélte, milyen jó világ volt, amikor Ebergényben minden háznál volt még baromfiudvar, tyúkól, tyúkok, kacsák, libák. Egy

Át a nagy vízen-meg vissza

Középen vagyok.

Szeretett nagyapám és szeretett unokám között.

K.Ferenc nagyapám született 1889-ben.

K. Rebeka unokám született 2007-ben.

Én születtem 1950-ben.

Nagyapám 18 éves korában átszelte a nagy vizet, az Atlanti óceánt.

Zala vármegyéből.

Unokám 18 éves korában átszelte a nagy vizet, az Atlanti óceánt.

Zala vármegyéből.

Nagyapám idején százezres tömegek vándoroltak ki az Amerikai Egyesült Államokba, az Új világba.

A jobb megélhetés reményében.

Unokám Nemzetközi Fenntarthatósági Kon-

házi kapingálós tyúk elég volt három napra egy családnak.

Az apja mesélte – meséli a lompos farkú – milyen jó világ volt még akkor is, amikor működött az egerszegi baromfi feldolgozó. Azóta csődbe vitték. Csak a hulladék konténert kellett felkeresni. Igaz, itt már tápos húsról volt szó, de hát az EMBER is azt ette! Mi maradt nekem? Már mezei nyúl kölyök sincs. Egy nyavalyás pocokért is kaparnom kell félóraig a fagyos földet. Mennyi egy pocok? A fél fogamra sem elég. Karcsi bácsi is zárva tartja a díszgalambjait, míg egy ünnepi ebédre sincs reményünk.

Újgazdag róka dicsekedett, hogy jó összekötetésük van maradék árut kapni az új pacsai baromfi feldolgozótól. Kínomban elhatároztam, felkeresem én is, mondta a ravaszdi.

Itt aztán félbe is szakadt a beszélgetésünk, mert megérkezett a hegyről a járat. Gyorsan elkészöntünk egymástól, a busz ablakából még láttam, a rendszerváltás négy lábú vesztését felfelé iramodni Landorhegyre, Pacsa irányába.

Megjegyzés: azért én nem féltem a ravasz rókát. Vadászok mondták, lőttek le olyat, amelyiknek a nyakán befőtt üveg gallérja volt. Ettől már nem tudott megszabadulni.

Nyilván torkossága alkalmával került a feje a befőtt üvegbe és megzavarhatták. Olyat is hallottam, a csapdába került lábát lerágta! Megszabadult és élt tovább három lábbal.

A ravasz rókát nem kell félteni...

ferenciára utazott társaival az amerikai földrészre, Mexikóba.

A jobb világ reményében.

Nagyapámék vonattal utaztak az antwerpe-ni kikötőig. Itt szálltak fel a gőzhajóra.

Unokám Párizsig is repülővel utazott és onnan Mexikóvárosba repültek.

Nagyapám jó tíz napig utazott az óceánon át.

Unokám jó tíz órát utazott az óceánon át.

Nagyapámat a szíve, a honvágy hazahozta. Talán csak a visszaút árát kereshette meg. Jobban érezhette magát-nem mintegy egy pennsylvaniai bányában- itthon, a kis földjén, meg a kis suszter műhelyében, ahogy pici koromból éppen emlékszem rá.

Unokámnak az angol nyelv nem volt gond, de jól jött a spanyol tudás is. Két hét alatt külföldi delegációkat, egy hatalmas ország,

lexikó kultúráját megismerni – nincs rá legendő kifejezés – leírni.

Nagyapám Amerikából csak levelet tudott hazaküldeni, az is utazott vagy három hétig. Unokám videó felvételeket, messenger üzeneteket, fényképeket küldött, melyek pillanatok alatt megérkeztek.

Farkas Bertalan volt az első magyar űrhajós 1980-ban. Az űrutazása napján Rebeka unokám anyukáját készítettük óvodába. A rádióból egy betelefonáló mondatát sosem feledem: „Ilyen messze magyar még nem került hazájától, de magyar emberért se izgultak 15 millióan.”

A Balaton körbebiciklizése

Neked milyen jó, mondták 50-60 évvel ezelőtt az alföldi diák-és katonatársaim! Ott élsz a Balaton tövében, csak egy ugrás neked a Balcsi. Egy pillanat alatt ott vagy, kedvedre fürödhetsz! Nekünk meg fél napig kell vonatozni vagy stoppolni, hogy elérjük a Balatont.

Tényleg jó (volt) nekem a Balaton közelsége? Középiskola közepe, az 1960-as évek közepe. Megszervezve a Balaton körbebiciklizése, egy tanár és osztálytársak által. Na persze, nem „Mountain bike” kerékpárral, hanem Édesapám öreg „Csepel” biciklijével, helyi nevén „biciglivél”.

Kitört a nyári szünet, nem kell korán kelni, körbebiciklizzük a Balatont. Édesanyám azzal ébresztett, édes fiam, elmehetnél egy kis pénzt keresni.

(Tanulj fiam, hogy ne kelljen trógerolnod!) Emeletes ház (!) épült a faluban. Az első. Építette a helyi kőműves, a Laci bácsi, építette a Margit néni meg a Jani bácsi. Kaláka munka keretében. Ez azt jelentette, hogy a családtagok, rokonok, szomszédok, meg kettő fizetett segédmunkás, „culáger”, az Orsós Ádám meg én, a gimnazista közreműködésével.

Homok, kavics lapátolás, téglahordás. A nyersanyag, állványzat helyi szállítása tehenes szekérrel. Tudvalévő, itt még gépesítésről nem beszélhattünk.

A malter (habarcs) meg a beton keverése kézi erővel. Beton keverés – három-négy személy – kézi lapátolással. Nem apró kavicsal, hanem a Keszthelyi hegység kőbányáiból származó, szabálytalan alakú, éles

2025-ben az unokám amerikai földrészen való tartózkodásakor Kapu Tibor űrhajós volt a Nemzetközi Űrállomáson, tudományos kísérleteket végezve.

Ilyen messze magyar... ennyien nem izgultak... A familiánkban senki sem került ilyen messze a hazájától, mint az óceánt oda-vissza átszelő ükapa és ükunoka.

Középen vagyok.

Nagyapám és unokám születése között 118 év, öt generáció, öt emberöltő telik el.

A tudomány fejlődése leírhatatlan!

A jobb élet reményében!

sóderrel, amibe a lapátot belebökni sem volt könnyű. Kétszer keverni szárazon, kétszer nedvesen.

Este a tenyér tele vérhólyaggal. Az ember gyereke (lánya és fia) ősszel rondán irt az iskolában.

Vödörben, talicskán, tróglin hordtuk a megkevert anyagot, meg a téglát a kőműves keze alá. A tróglit elől én fogtam, hátul az Orsós Ádám. Este 10 óra munka után a Margit nénitől kaptunk 100 Ft napszámot. (Tanulj fiam, hogy ne kelljen trógerolnod!) A Balaton körbebiciklizése elmaradt.

Azért már fiatal korban el lehetett lesni az építkezés fortélyait, hogy felnőtt korban, mondjuk saját ház vagy pince építésnél ne legyen gond akkor, ha a kőműves mégsem érkezett meg, ígérete ellenére.

Az már az elismerés magas foka, ha azt mondta a kőműves, ebből a malterből tegyél a szemed sarkába, hogy mindig ilyet keverjél. Szóval, a Balaton körbebiciklizése évről-évre elmaradt.

Pedig hát a kaláka építkezések egyre könnyebbek lettek, a gépesítések miatt (villany, csapi víz, betonkeverők, egyéb kisgépek). Sőt, személygépkocsik is megjelentek.

De a Balaton körbebiciklizése mindig elmaradt. Pedig a tó körül jó kerékpárutak is épültek. Csak megjegyzem, a Laci bácsi, a Margit néni és a Jani bácsi, meg az Orsós Ádám már régen a temetőben pihenik ki az építkezés fáradságait.

A hatvan éves ház gazdát is cserélt azóta. Már háromnegyed évszázadot is leéltem. Lehet, hogy már csak kerekesszékekkel próbálkozhatnák?

A Balaton körbebiciklizése álom maradt.

Visszatérés a gyökerekhez

A konyha csendes volt, csak a hűtő halk zümmögése és a messziről behallatszó városi forgalom zaja törte meg. Ágnes, az ötvenes évei közepén járó anyuka, a konyhaasztalnál ült egy bögre kihűlt kávéval, és a telefonját simogatta. A kijelzőn, Dávid, a fia profilképe nézett vissza rá, egy elmosódott szelfi, valami zsúfolt neonfényes helyről.

Dávid két éve költözött Budapestre az egyetem miatt, de a távolság kettőjük között nem csak kilométerekben volt mérhető. A beszélgetések ritkák és felületesek.

A „Mi újság?” kérdésre a válasz általában csak egy szótagú volt: „Jó”.

A „Mikor jössz haza?” kérdésre pedig egy bizonytalan válasz: „Majd meglátjuk!”

Ágnes, ahogy a telefonon fia képét nézegette, nagyot sóhajtott, miközben szemében valami furcsa homályosság jelent meg. Hiányoztak neki a közös vacsorák, a spontán nevetések, de még a kamaszkori ajtócsapkodások is.

Ma már kommunikációjuk nagy része rövid üzenetekben és emojiokban merül ki. A digitális világ áthidalta a fizikai távolságot, de mintha ez egyben érzelmi szakadékokat is teremtetett volna kettejük között.

Eszter, Ágnes édesanyja a szomszéd szobából lépett elő. Nyolcvan év felett járt, de tartása még mindig egyenes volt. Megállt a konyhaajtóban, szemüvegén át fürkészte lányának elgondolkodó arcát, már-már könnybe lábadó szemeivel.

– Megint a fiadat nézegeted? – kérdezte, hangjában a kor bölcsessége és némi finom élcélődés hallatszott bele.

Ágnes büntudatosan letette a telefont.

– Csak... csak olyan messze van és annyira más lett. Már nem is tudom, mi érdekli. – mondta kissé elcsukló hangon.

Eszter lassan leült vele szemben.

– Emlékszel, amikor te voltál Dávid korában? Szinte állandóan telefonáltál a barátnőiddel a vezetékes telefonon, órákig foglaltad a vonalat, a zenétől meg remegett a ház. Azt hittem sosem fogsz felnőni, és a fejedben csak a bulik és a fiúk jártak. Ágnes elmosolyodott a régmúlt emlékein.

– De ez más, Anya. Dávidnak online élete van. Influenaszerek, streamek, posztok... Fogalmam sincs, mit jelent ez az egész. Néha úgy érzem, egy másik nyelvet beszélünk.

Eszter bólintott.

– Valóban más a nyelv, de az érzések ugyan azok. Mi sem értettük a te világot, ahogy te sem érted az övét. Minden generáció a saját korának eszközeivel próbálja megtalálni a helyét. A lényeg nem a felület, hanem az ami alatta van. Azt hiszem, a mai világban a legfontosabb képesség a rugalmasság és az elfogadás.

Ágnes és Eszter gondolataikban elmerülve, hallgatásba merültek.

A lakás csendjét megtörve megszólalt a bejárati ajtó csengője. Ágnes az órájára nézett: Ki jöhet ilyenkor?

A bejárati ajtóhoz ment, kinyitotta. Dávid állt az ajtóban, hátizsákjával a hátán. Szeimei kissé karikásak voltak, a haja kócos, de a mosolya – amint édesanyját meglátta – a régi. A találkozás pillanata valami megmagyarázhatatlan meleg érzéssel öntötte el Ágnes szívét.

– Szia, anya – mondta Dávid és átölte az édesanyját.

– Gondoltam, ideje lenne igazi offline kávénak, haza ugrottam.

A konyhában, miközben Dávid a történeteit mesélte az egyetemről és legújabb projektjéről, amiből Ágnes a felét sem értette, de lelkesen hallgatta. Eszter nagymama elégedetten kortyolgatta a frissen főzött kávéját. A szakadék nem tűnt el, a nyelvi különbségek maradtak, de ezek pillanatok bizonyították, hogy a szeretet és a nyitottság még a leggyorsabban változó világban is képes hidat építeni a generációk között.

A kávé illata betöltötte a konyhát, de a levegőben ott vibrált az a modern feszültség, amit csak egy okostelefon halk pittyenése tud kiváltani. Dávid a konyhaasztalnál ült, és bár látszólag az anyjára figyelt, a keze önkéntelenül is a zsebében lévő készülék után matatott.

Tudod, anya – kezdte Dávid, miközben végül mégis kitette a telefont az asztalra, a kijelzővel lefelé, néha úgy érzem, ti egy lassított felvételen éltek. Ti még emlékeztek arra, milyen volt „megvárni” valamit. Én meg..., ha nem válaszolok egy üzenetre tíz percen belül, azt hiszik, baj van. Ha nem tudok egy aktuális hírről fél órával azután, hogy megtörtént, lemaradtam.

Ágnes nézte a fia ujjait, amelyek az asztallapon doboltak.

– De ez nem fárasztó? – kérdezte halkán. – Mi a szüleinkkel vitatkoztunk az értékrendről, a hajhosszról, a politikáról. De ti... ti a figyelemért harcoltok. Nem ellenünk, hanem – hogy is mondják? –, egy algoritmus ellen.

Dávid felnevetett, de volt benne némi keserűség is.

Fontosan, Anya, Ti azt hiszitek, hogy tisztelen vagyok, amikor a vacsora alatt a telefon kijelzőjét nézem. De nekem a kijelző a munkám, a barátaim, a közösségem. Ha kikapcsolom, olyan mintha megszűnnék létezni a világ számára. Ti a csendet békének hívjátok, és meg szorongásnak.

Eszter, a nagymama, aki eddig csak hallgatott, most közbeszólt:

Érdekes. Én abban a világban nőttem fel, ahol a közösség a falusi kút körül volt. Ott mindenki tudott mindenkiről mindent. Aztán jött az anyád generációja, akik el akartak bújni a világ elől, saját szobát, saját titkot akartak. Most pedig te, Dávid, viszsztatértél a kúthoz. Csakhogy ez a kút a zsebedben van, és az egész ország belelát. A viszonyunk nem azért nehéz, mert nem szeretjük egymást, hanem azért mert más a „magánszféra” fogalma.

– Ez az, Nagyi! – csapott kissé lendületesen, de mégis „barátságosan” az asztalra Dávid.

Anya te megsértődsz, ha nem hívlak fel minden nap. De te látod a sztorijaimat a Facebookon meg az Instagramon! Tudod, mit ettem, hol jártam, kivel vagyok. Nekem ez a „beszámoló”. Miért kell még egyszer elmondanom szóban?

Ágnes elmosolyodott, de a szeme szomorú maradt.

Mert a képen látom mit ettél, de a hangodból hallom, hogy vagy. A digitális világban mindenki a legjobb arcát mutatja, Dávid. Én meg a valódi arcodra vagyok kíváncsi. Arra, ami nincs kiretusálva.

Dávid elhallgatott. Egy pillanatra megállt az idő a konyhában. Megértette: szülei generációja számára az információ nem egyenlő az intim kapcsolattal, hogy az édesanyja nem „adatokat” akar róla, hanem a jelenlétét.

– Igazad van – mondta végül a fiú és feltűnően lassú mozdulattal kikapcsolta a telefonját, majd betette a konyhaszekrény egyik fiókjába. – Taníts meg újra, anya: Milyen az, amikor nem történik semmi. Milyen az, amikor nem történik semmi, csak vagyunk?

Ágnes elérzékenyülve nyúlt a fiú keze után. Napjainkban a legnagyobb lázadás már nem a hangos zene vagy a külön ruha volt, hanem a csend és a figyelem.

– Ebben a pillanatban – 2026-os év zajában –, ők hárman – a múlt, jelen és a jövő – végre egy hullámhosszra kerültek.

A fiókba zárt telefon nem maradt sokáig néma. Bár a készülék nem látszott, a tompa

rezgései ritmikus kopogásként hallatszottak a szekrény fiókjából, a fán keresztül is.

Dávid arca megfeszült: minden egyes rezgés egy megválaszolatlan kérdés, egy elszalasztott lehetőség vagy egy sürgős munkahelyi értesítés volt a fejében.

Csak egy pillanatra nézem meg, tényleg – ugrott fel Dávid és húzta ki gyors mozdulattal a konyhaszekrény fiókját.

Ágnes arca elfelhősödött: Képtelen vagy tíz percet kibírni velünk? Itt ülünk melletted, hús-vér emberek és te egy darab műanyaggal harcolsz!

– Nem érted, anya – csattant fel a fiú, miközben lázasan görgette a telefon képernyőjét.

Ez nem szórakozás. A projekt vezetőm írt, hogy változott a holnapi bemutató. Ha nem reagálok most, holnap már esélyem sem lesz. Te azt hiszed, hogy lógok a neten, de ez a valóságom! Te a múltban élsz, ahol mindenki ráért holnapig.

A múltban? Ágnes hangja remegett a méltatlankodástól. – Abban a múltban, ahol még tiszteltük egymást annyira, hogy nem néztünk át a másikon egy vacsora közben? Olyan vagy, mint egy gép, Dávid. Csak adatok mennek be és jönnek ki, de az ember elveszett közben.

– Lehet, hogy gép vagyok, de legalább haladok a világgal! – vágta rá Dávid és már nyúlt a hátizsákjáért. – Azt hiszem, jobb lesz, ha visszamegyek Pestre. Itt csak büntudatom van, amiért így élem az életem.

A feszültség szinte tapintható volt. Dávid már az előszobában járt, a cipőjét rángatta fel, amikor Eszter nagymama, aki eddig a háttérben maradt, váratlanul megszólalt. Nem kiabált, de a hangjában olyan súly volt, ami megállította a fiút a mozdulatban.

Dávid, gyere csak ide – intett kezével az idős asszony – Mutatni akarok valamit. De hagyd a telefont az asztalon.

A fiú duzzogva, de a nagymama iránti tiszteletből visszalépett. Eszter egy kopott, seilyemborítású dobozt vett elő a tálalóból. Régi levelek voltak benne, megsárgult papírokon, gyöngybetűkkel írva.

– Tudod mi ez? – kérdezte a nagymama.

– Ez a nagyapád levelezése velem, amikor katona volt.

– Havonta egy levél jött. Harminc napig csak képzeletemben élt a hangja, az arca. Amikor megérkezett a boríték, az ünnep volt. De tudod mi volt a legnehezebb? Amikor elment, és nem tudtam megérkezett-e? Napokig csak a néma csend volt róla.

Dávid értetlenül nézett a nagymamára. – És hogy jön ez ide?

Úgy fiam, hogy ti a túl sok kapcsolattól szenvedtek, mi pedig a kevéstől. Te szorongsz, ha nem válaszolsz tíz perc alatt, mert azt hiszed megszűnsz létezni. Én megtanultam, hogy a szeretet akkor is él, amikor nincs jel a telefonon. Anya nem azért haragszik, mert nem érti a munkádat. Azért fáj neki, mert ő még emlékezik, milyen az, amikor valaki igazán ott van!

Dávid lassan leengedte a válláról a hátizsákot. Ránézett az édesanyjára, aki a konyhapultnak dőlve törölgette a szemét. Hirtelen nagyon kicsinek és ostobának érezte magát a modern „kütyűjével” együtt.

– Sajnálom – mondta halkán Dávid. – Csak... csak olyan gyors minden. Néha úgy érzem, ha megállok, eltaposnak.

Ágnes odalépett hozzá, és megfogta a kezét. – Nem akarlak megállítani, kisfiam. Csak azt szeretném, hogy tudd: nálam nem kell sietned. Itt nem kell „elérhetőnek” lenned az egész világ számára. Elég, ha nekem elérhető vagy!

Dávid visszaült az asztalhoz. A telefont ezúttal nem a fiókba tette, hanem messzire, a polc tetejére, kikapcsolva a készülék hangját.

– Mesélj a nagypapáról, nagymama – mondta halkán. – Hogy bírtátok ki azt a harminc napot egyetlen szó nélkül?

Eszter nagymama elmosolyodott és mesélni kezdett. Ágnes pedig friss teát tett fel. A konyhában egy órára megállt az idő. Nem voltak értesítések, nem volt vibrálás, csak három generáció, akik rájöttek, hogy – bár a világ felgyorsult –, az emberi szívnek még mindig szüksége van lassú, figyelemmel teli pillanatokra.

Később, amikor Dávid már elaludt a régi szobájában, Ágnes ránézett a fiú polcon hagyott telefonjára. A kijelző néha felvillant a sötétben, tucatnyi értesítést jelezve.

Odabent, a csendben, a valóság sokkal hangosabb volt minden digitális zajnál!

Másnap reggel a házat a frissen sült kalács és a piritott kávé illata járta át. Dávid korán kelt.

Ott ült a konyhában, de most nem a telefonját „matatta”, hanem egy régi fotóalbumot lapozgatott, amit a nagymama hagyott az asztalon.

Ágnes, ahogy a konyhába belépett, meglepődve tapasztalta, hogy fia nem a Budapestre induló járatok menetrendjét böngészi,

hanem egy régi, fekete-fehér képet tanulmányoz, melyen ő látható kislánként, amin épp az első kerékpárján egyensúlyoz.

– Nézd, anya – mutatott a képre Dávid, hangja most puha volt és lágy, mentes a tegnapi élektől.

– Ugyanolyan makacs arcot vágsz, mint tegnap este, amikor vitatkoztunk.

Ágnes elnevette magát és leült mellé. – Talán mert mindkettőnket ugyanabból a „fából faragták” fiam. Csak te a jövőbe nézel, én meg próbálom megőrizni a jelent.

Dávid becsukta a albumot és mélyen az anyja szemébe nézett:

– Sokat gondolkodtam az éjszaka azon, amit a mama mondott. Azt hittem a „haladás” azt jelenti, hogy mindent le kell cserélnünk. A lassúságot a gyorsaságra, a csendet a zajra. De rájöttem, hogy a legfontosabb dolgokat nem lehet frissíteni. Azt, ahogy te aggódsz értem az nem egy szoftver. Az maga az élet!

Közben Eszter nagymama is csatlakozott hozzájuk, kezében egy kis tablettel. A család korábban segített neki megtanulni az alapokat, hogy láthassa időnként a távoli rokonok képei.

– Gyertek, nézzétek csak! – mondta a nagymama csillogó szemekkel. – Dávid tegnap este, mielőtt elaludtál, feltettél egy képet rólunk a netre. Nézzétek, mennyi kedvességet írtak az emberek.

Dávid elpirult, tegnap este, mielőtt végleg letette volna a telefont, készített egy titkos fotót a konyhaasztalról: a három generáció kávécsészéiről, háttérben a nagymama régi leveles dobozával.

A kép alá csak annyit írt: *visszatérés a gyökerekhez.*

Ágnes végig olvasta hozzászólásokat. Idegenek írtak arról, hogy mennyire hiányzik nekik is a szüleikkel töltött minőségi idő, és hogy ez a kép emlékezteti őket: haza kell telefonálniuk!

– Látod anya? – mondta Dávid halkán. – Néha a digitális világ is képes arra, hogy a szívhez szóljon. De csak akkor, ha van mögötte valódi tartalom. Ha van mögötte egy ilyen este, mint a tegnapi.

Ágnes átkarolta a fia vállát és magához szorítva, a fejének döntötte. *(Ott belül egy féktelen szeretet érzésével telve!)* A konfliktus tüzei elhamvadtak és csak a parázs maradt, ami meleget adott.

– Tudod mit? – mondta Ágnes. Taníts meg használni azt videóhívást, amiről a múltkor beszéltél, hogy akkor is lássam a sze-

ned csillogását, amikor messze vagy tőlem.
És te taníts meg arra – válaszolta Dávid, –
hogyan kell harminc napig várni egy válasz-
ra anélkül, hogy megőrülnék. Hogyan kell
csak... lenni.

A konyhaablakon át besütött a januári nap,
fénye bearanyozta a berendezést, a nap su-
garai fényesen verődtek vissza a felületek-
ről. Odakint a világ rohant, algoritmusok
számoltak, gépek zakatoltak, de a konyha-
asztalnál megállt az idő.

Három ember ült ott, akik rájöttek a nagy
titokra: generációk közötti híd nem techno-
lógiából, nem hagyományokból épül, hanem
abból a pillanatból, amikor az egyik fél el-
hallgat, hogy a másikat végre igazán meg-
hallgassa.

Ez volt az év legszebb reggele. Nem azért
mert minden megváltozott, hanem azért,
mert minden ugyanaz maradt. A szeretet, a
figyelem és a csend, amit már nem szoron-
gásnak, hanem békének hívnak.

Másnap – miután a vonat Dáviddal Buda-
pest felé robogott –, Dávid a vonat ablaká-
nak döntötte fejét. Telefonja a zsebében volt,
de most nem érezte azt a kényszeres vágyat,
hogy percenként ellenőrizze. Az otthoni első
este olyan volt, mint egy belső zajsűrű.

Rájött, hogy eddig a digitális világban csak
„kapcsolatokat” gyűjtött, de otthon, a kony-
haasztalnál kapcsolódást talált. Amikor
édesanyja megölelte, az nem egy „láj” volt
a kijelzőn, hanem fizikai bizonyosság: van
egy hely, ahol nem a teljesítménye, nem a
posztjai, hanem a létezése miatt fontos.

„Furcsa!” – gondolta – „azt hittem, nekem kell
tanítanom őket a modern világra, közben ők
tanítottak meg engem arra, hogyan maradjak
ember a gépek között.” Ahogy megérke-
zett, elővette a telefonját, de csak az üzenet
küldést nyitotta meg. Egy rövid üzenetet
írt az édesanyjának: „Hazaértem. Kösz a
csendet. A jövő héten újra Offline hétvége!”

Ágnes a konyhában tartózkodott, az edé-
nyeket rakta a helyükre. A ház elcsende-
sedett, de ez már nem a magány, hanem a
megbékélés csendje volt. Már nem érezte el-
lenségnek a technológiát. Megértette, hogy
a fia nem menekül előle a digitális világba,
hanem abban a világban próbál boldogulni,
amit az ő generációja épített neki. A múlt
esti beszélgetés lebontotta a falakat: rájött,
hogy nem az dolga, hogy visszarángassa Dá-
vidot a múltba, hanem az, hogy biztonságos
kikötő legyen számára a jelenben.

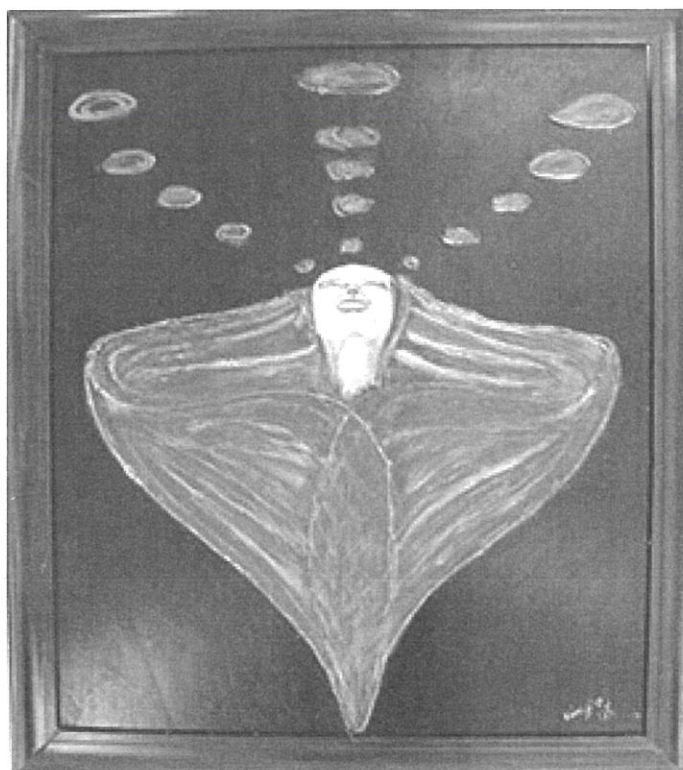
Amikor megérkezett Dávid üzenete, a
telefonja halkan pityegett. Ágnes nem kap-

kodott érte. Lassan befejezte a kávé ivását,
élvezte a pillanatot, csak azután válaszolt.
Tudta, hogy a fonal, ami összeköti őket, már
nem rézhuzalból vagy optikai kábelekből
van, hanem abból a megértésből, amit csak
az őszinte figyelem képes létrehozni.

Azon az estén, amikor már nem volt több vita
a telefonokról, a technológia visszavedlett
azzá, aminek szánták: egy eszközzé, ami se-
gíti az embert.

Szívmelegítő látvány volt azon az estén, amint
a három generáció együtt ül a konyhában.
Ott, a konyha csendjében a szülő-gyermek
viszony új szintre emelkedett. A megbékélés
nem azt jelentette, hogy egyikük megváltoz-
tatta a másikat, hanem azt, hogy elfogadták
egymást. A fiatal rájött, hogy a digitális se-
besség mellett szükség van az analóg las-
sulásra a mentális egészséghez. A modern
világban a családok közötti béke záloga
nem az, hogy mindenki ugyanúgy éljen, ha-
nem az, hogy tiszteletben tartsuk: a szülő a
csendben találja meg a szeretetet, a gyerek
pedig a kapcsolódásban. Ha ez a két világ
találkozik, a technológia nem fal, hanem
ablak lesz egymásra. Mindhárman rájöttek,
hogy a mai világ legnagyobb vívmánya nem
a mesterséges intelligencia, hanem az a fel-
ismerés, hogy egyik generáció sem kerek a
másik nélkül. A technika új falakat emelt,
de új kapukat is nyitott a családtagok kö-
zött.

Az idősek adják a gyökereket, a fiatalok pe-
dig a szárnyakat és az eszközöket. Így vá-
lik a technológia hideg eszközből a szeretet
hídjává.

Szegények, de boldogok

(Cigányélet a múltból)

Szereplők:

Vajda, Kálmán, Bözsi (Kálmán felesége), Mária (Lóri felesége, terhes asszony), Gazsi (bádogos), Berci (Gazsi lusta fia), Béla (kosárfonó), Bélus (Béla fia), Francis (Béla felesége), Naccsága, Viola (fiatal lány), Boris (főzőasszony), Matyi (unoka), Lóri (vályogvevő és kályhás).

1. JELENET

Színpadkép: Egy paraván kialakítva, mint egy ház eleje bejáratlalt. A nyíláson egy pokróc. Köntöndől (ruhaszárító kötél), rajta ruhák száradnak. Ház előtti pad, kisszék, pokróc a földön, vesszőkosarak félig fonva. Mellé ül egy férfi, aki tovább fonja a kosarat; készíti a vásárba. Mellette összekötve ágseprűk, cirokseprűk, kész kosarak. Cseréptálak is mennek a szekérre. A földön egy suhanc fekszik a pokrócon, kalap a szemére húzva, szájában egy hosszú fűszál (esetleg fűtyörészik). A nézőtér felől felmegy egy lány és énekel. Megy fel az alacsony ház, füstös kémény felé.

Ének: „Megyek az úton lefelé... / Alacsony ház, füstös kémény...”

(Belép Kálmán, hívja az asszonyt)

Kálmán: Mondd csak, jut valami harapnivaló a tarisznyámba? Kihajtom a kondát, aztán későig leszek a réten, a réten eszek.

Bözsi asszony: Jut. Egy darab tegnapi kenyér, egy darab szalonna is jut, meg tettem be vereshagymát, meg egy kulacs boros teát. Jó lesz? Estére meg főzök egy bogrács krumplit. Aztán kimegyek a faluba, szolt a nagysága, hogy kéne menni kapálni a veteményesbe, de előbb elviszem a gyerkőcöt az iskolába. (Kimegy oldalt)

2. JELENET

(A háztól kijön egy kitömött hasú nő, kezében melegítő-foltozó. Oldalról bejön a Cigányvajda: kalap a fején, pipa a kezébe, és leül egy odatett öblös székbe. Kicsit oldalt – hatásos legyen és látható.)

Vajda: Te Kálmán, fogd meg a fiadat, aztán menjetek az erdőre. Gyűjtsetek rőzsét sokat, aztán aki csak ráér, mind menjen gyűjteni.

(A földön heverő fiút noszogatja)

Vajda: Hányadik purdé jön most? (Máriról néz)
Mári: Jaj, főnök, ez már a hetedik, de én csak a technológiáját szeretem! (Kuncog – a nagy hasára néznek)

Vajda: No, akkor szedjétek össze magatokat. Menjete a mezőre, szedjétek gombát, boggyót, gyógynövényt, lassan a csipkebogyó is beérik – kell a gyógytea. A többiek vessenek hurkot, fogják be a nyulakat, fűcánt – kell az éhes száznak az utánpótlás. (Asszony néz főzőn lekvárt) Száritsatok gombát is!

(Előjön egy asszony)

Asszony: No, Mária – mit varrsz annyira?

Mári: Hát nem győzöm a purdékat ruhával. Azt tanultam, szebb a foltos, mint a rongyos! (Kicsit elmélyedve varr) No, gyere Mária, menjünk a patakra mosni! (Viszik a ruhákat)

Vajda: Lóri, tudod-e, hol van Gazsi?

Lóri: Bement a faluba. Szóltak, hogy be kéne foltozni a mosóteknőt, meg a krumplifőző fazék kilyukadt, azért ment.

Vajda: Te Kálmán! Amíg jó idő van, vidd a vödört meg a fiadat, aztán menjetek vályogot vetni, jó pénzt adnak érte a vásárban.

(A kosárfonó Béla megszólal)

Béla: Főnök, befogom a dereset, felpakolom a portékát, aztán bemegyek a vásárba. Viszem segíteni a Bélust, aztán hozunk gabonát meg krumplit, meg a lánynak kis vásárfiát, csingi-lingit. Mit gondol, főnök?

3. JELENET

Vajda: Jól van Béla, úgyis beszéltük már, hogy átjönnek a hegyhátról a legények. Mulatni is kell, nem csak a munka meg a munka.

(Hazaér Bözsi asszony)

Bözsi: Ide nézzetek! A nagysága mennyi mindent adott. Zsirt, szalonnát, hagymát, cipőt a gyerekeknek, meleg takarót. Azt ígérte, ha eljárók segíteni, még a disznóvágásból is ad. (Elkértem a bélzsirt) Ígérte, nem adja oda másnak.

(Közben lassan mindenki hazatalál és nekiállnak enni. Bádogtányérba kanállal egy-egy falat paprikás krumplit kimérve (egy asszony főzi), közben ő énekelget egy-egy cigánydalt.)

Dal: „Főzök neked száraz babot eleget...” / „Fáj a gyomrom, fáj... most már elmehetsz...” (Előkerül az asztal, pad, szék az evéshez. Előkerül a borosüveg, két pohár, mindenkit

körbepokaszorják. Szájukat megtörlik az ingujjukba, és lassan elkezdene énekelni. Az iskolás gyerek is előkerül, játszik valamivel.) Boris (főzőasszony): Tudjátok Dankó Pista nótáját? És a dal történetét? Valaki elmondja (A közös vacsora közben Boris, a főzőasszony kezdeményezésére szóba kerül a híres nótaszerző. Az alábbi szövegrészt a Vajda vagy Boris mondhatja el a közönségnek.) Boris: Tudjátok-e, ki volt Dankó Pista? Ő egy igazi cigányprimás és dalszerző volt, akinek a sorsa összefonódott a nagy íróval, Gárdonyi Gézával.

Vajda (vagy Lóri): Úgy mesélik, Dankó Pista szerelmes volt Ilonkába, egy szép cigánylányba, aki megihlette őt. De a sors nehéz volt: Pista édesanyja beteges asszony volt, és a gyógyíttatására Pista eladta a legdrágább kincsét, a hegedűjét. A lány, Ilonka, szomorúságában elszegődött Gárdonyi Gézához az egri udvarházba, ott dolgozott sokáig. Dankó Pista pedig addig-addig küzdött, amíg vissza nem tudta szerezni a hegedűjét.

Boris: Azt is beszélik, hogy a nótáit sokszor Gárdonyi írta, Dankó pedig megzenésítette őket. Gárdonyi annyira tisztelte Pistát, hogy még a házának udvari lakását is felajánlotta neki és feleségének, Ilonkának. Olyan mély barátság volt ez, hogy amikor Dankó Pista meghalt, Gárdonyi Géza vette magához a hegedűjét – ami állítólag egy Stradivari volt –, és levette róla a húrokat, hogy azon rajta kívül többé senki ne játszhatson.

Vajda: Így igaz. Emlékezzünk rájuk azzal a dallal, amit mindenki ismer!

(Ekkor kezdődik el a nótázás a jegyzet szerinti sorrendben.)

elénekeljük a dalt: „Eltörött a hegedűm...”

Dal: „Erdő szélén nagy a zsivaj, lárma...”

(A nézőtérről felmegy a színpadra a Nagysága a faluból. Illedelmesen köszön, mindenki meglepetten feláll, úgy üdvözlök.)

Vajda: Isten hozta, nagysága! Jöjjön közelebb. Mi járatban nálunk?

Nagysága: Hát azért jöttem magukhoz, mert meg akarom tudni, van-e maguk között kályhás? (Lóri előre lép) Mit kérdezi?

4. JELENET

Nagysága: Szeretnék kemencét építtetni az udvarba. Maguk olyan szépen értenek hozzá. Megfizetem, még disznótorost is adok, meg ami maguknak jól jönne. A gyerekeknek szedtem össze játékokat is, meg könyveket.

Bözsi: Ha legközelebb jön, elküldöm vele. (Ő hívta meg a nagyságát)

Vajda: Nagysága, még nem sült meg a vacsora, elfogad tőlünk egy pohárka bort? Ha már megtisztelt bennünket, jöjjön, nézzen szét nálunk. Szorgalmasak vagyunk, igyekszünk magunkat ellátni. Nem lopunk, nem járunk koldulni. Erre én nagyon büszke vagyok. Így délután, este felé szoktunk egy kicsit szórakozni.

Nagysága: Ha megengedik, van egy igen szép régi cigánydalom, még gyerekként hallottam. Kovács Apollónia énekelte.

Dal: „Leestek a téli havak...”

(Mégvárja, amíg vidámabb dalok és táncosok jönnek, majd elköszön.)

Nagysága: Minden jót kívánok! (Elmegy)

Dal (mindenki énekel és táncol):

„Drága Isten szépen kérem...”

„Van nekem egy imakönyvem...”

„Azt hiszed, hogy jó kedvem van...”

Vajda: Töltsétek meg a poharakat, kenjük meg a torkunkat! (Vajda ölébe ül az unokája)

Párbeszéd:

Unoka: Papa, tudod mi szeretnék lenni, ha nagy leszek?

Vajda: Na mi?

Unoka: Ha felnövök, tanító vagy orvos leszek. Tudod, az iskolában jó tanuló vagyok, és meg akarom mutatni a fajtámnak, hogy ki lehet innen kerülni. Papa, addig is szeretnék okostelefont, meg számítógépet is. Egy biciklit meg tévét.

Vajda: Jól van kiskrokodil. Mindenki megdolgozik, pénzt keresünk, eladjuk a portékát, aztán bevezettetjük a villanyt. Aztán veszünk tévét, hűtőt, mosógépet, aztán lesz internet is, meg bicikli is. Jó lesz így, kis krokodil?

Unoka: Jó, Papa!

(Közben a fiúk-lányok (táncosok) csingi-lingi ruhákban, igen díszesen a dalokra táncolnak.)

Utolsó dal (sok versszakkal, táncolni kell):

„Megkötöm lovamat piros almafához...”

„Gyere, gyere be gyönyörű kismadár / Csinaltatok néked aranyból kalitkát...”

„Az én babám a falu legszebb lánya...”

„Drága Isten szépen kérlek, aranyeső hulljon néked...”

(Mindenkinek feláll, meghajolnak.)

Záró dal: „Én Istenem, tégy egy csodát...” vagy a „Ha a Tisza borból volna...”

A színdarab dalainak pontosított sorrendje:
A darab zenei íve így áll össze:

- Alacsony ház, füstös kémény... (Kezdőkép)
- Megyek az úton lefelé...
- Neked megyek, ne menjek... (Ale lucc po-pade...)
- Most már elmehetsz... (Fáj a gyomrom, fáj, pálinkáért fáj...)
- Főzők neked száraz babot eleget...
- Csávó-csávó... (mivel vége)

VINCZE TAMÁSNÉ:

Bevásárlás Mariborban

Idén éppen ötven éve annak, hogy megtörtént velem életem egyik legemlékezetesebb kalandja. 1976-ot írtunk akkor. Déli szomszédunk, Jugoszlávia a szocialista táboron belül kissé nyugatnak számított. Előrébb tartottak nálunk, divat tekintetében is, már ami a farmercuccokat illeti. A leleményes zalaiak gyakran ruccantak át Jugóba, egy jó kis bevásárlásra.

Gondoltuk a barátnőmmel megpróbáljuk mi is. Összegyűjtöttük a pénzt, és kiváztottuk piros útlevelünket. Létezett kék is, de az a kapitalista országokba szólt. Hallottuk, hogy érdemes a megengedettnél több dinárt kivinni, zoknikba és egyéb helyekre eldugdosva, valamint trappista sajtot is, mert azt jó pénzért el lehet adni.

Így felszerelve egy szép tavaszi hétvégén neki is vágtunk az útnak. A hajnali órákban indult a buszunk Zalaegerszegről Muraszombatra. Ahogy közeledtünk Rédics határállomás felé, úgy csendesedtek el egyre jobban a vidáman tereferelő utasok. Akkoriban nem úgy volt ám, mint manapság! Hogy szinte csak átsuhanok a határokon. Tekintélyes várakoztatás után jelentek meg a hatósági közegek a buszon. Sajnos mi a 19 évünkkel nagyon feltűnőek voltunk a sok középkorú és idősebb között. A vámos bácsi ki is szűrt bennünket, és lecövekelt mellettünk. Plusz dinárok a zoknikban, négy darab nagy, kerek trappista sajt a táskákban. Úristen, mi lesz most velünk!?

– Kislányok, hova, hova? – kérdezte szigorúan a vámos.

– Muraszombatra megyünk.

– Mutassák a táskákat! – megmutattuk.

– Minek maguknak ennyi sajt?

– Hát, megesszük!

• Eltörött a hegedűm... (A Dankó-blokk kezdete)

• Erdő szélén nagy a zivaj, lárma...

• Erdő szélén sátoroznak az oláh cigányok...

• Megkötöm lovamat, piros almafához...
(Benne: Gyere, gyere be gyönyörű kismadár...)

• Drága Isten szépen kérlek...

• Faluvégi kiskunyhóban élt egy cigány lány... (Zárókép)

– Miért, hány napra mennek?

– 4-5! – feleltük megszeppenve.

Már azt sem tudtuk zavarunkban, hogy mit beszélünk össze-vissza.

– Kérem a személyi igazolványokat! – hangzott el az utasítás.

Na, még csak ez hiányzott! Nem elég, hogy „csempészek” vagyunk, még „közveszélyes munkakerülők” is leszünk. Dolgoztunk mi becsületesen, barátnőm a hűtőház laborjában, én napközis nevelőként az iskolában, csak éppen nem írták még be ezt a személyinkbe.

– Otthon tudják, hogy eljöttek?

Tudják, tudják, bizonygattuk. Szegény szüleink hogyan tudták volna, izgultak is értünk éppen eleget. Ahogy távolodtunk a határtól, úgy élénkült meg ismét az utastársaság. Hamarosan meg is érkezünk Muraszombatra. Nagyot csalódtunk, mert a piacon egyáltalán nem találtuk álmaim farmerkabátját, mellényét, szoknyáját, nadrágját. Elhatároztuk, hogy elmegyünk Mariborba. Úgy tudtuk ugyanis, hogy ott vannak ám az igazán jó cuccok! A buszmegálló ott volt a piac mellett.

– Kagda igyos afto busz Maribor? – kérdeztük gyér orosztudásunkat latba vetve a forgalmi irodában.

Kis idő múlva már fenn is ültünk a maribori buszon. Régóta mentünk már, de még csak magas hegyeket sem láttunk. Rájöttünk, hogy ha megérkezünk, azonnal indulni kell vissza Muraszombatra, hogy elérjük az egyetlen, két órakor Zalaegerszegre induló buszt. Egymást hibáztatni, veszekedni akkor kezdtünk el, amikor megeredt az eső. Közben leült mögénk két srác. Bökdöstek bennünket, hajunkat húzkodták.

– Hagyjatok, ne szórakozzatok! – mérgelődtünk magyarul, amin ők jókat derültek, röhögtek.

Szerencsére hamar leszálltak. Végre odaértünk Mariborba. A szakadó esőben rohangálva láttuk, hogy az egyik busznak nyitva van az ablaka, és a volánnál ott bóbiskolt a sofőr. Kérdeztük, Mariborba megy-e ez a busz, mire ő bólintott, de az is lehet, hogy akkor aludt el teljesen. Nemsokára megjöttek az utasok, és elindultunk. Kisvártatva, ijedten vettük észre, hogy teljesen idegen a táj. Erre nem jöttünk, az biztos. Egyszer csak megálltunk valamilyen lakott helyen. A mai napig nem tudom, hogy hol. Kiderült, hogy ez egy kirándulókat szállító különbusz, ami aznap nem megy már sehova. A teljes kétségbeesés szélére jutottunk. Síró, aggódó szüleinkre gondoltunk, akik lehet, hogy a rendőrséggel kerestetnek bennünket, ha ma nem érünk haza. Mobil nem volt még, nem tudtunk hazaszólni. S akkor – mint valami fényt az alagút végén – megpillantottunk egy közelben várakozó taxit. Egymással versenyt futva rohantunk oda.

– Murszka szobota, murszka szobota! – kiabáltuk.

– Szkolká dinárov murszka szobota? – kérdeztük.

A taxis felírt egy jókora összeget, mi mellé írtuk, hogy két óra. Feltétlenül oda kell érünk két órára. Intett, hogy gyorsan szálljunk be, majd olyan száguldásba kezdett, hogy Niki Lauda megirigyelhette volna. Közben azért kedélyes beszélgetésbe kezdett.

– Mádárszki turishti? – kérdezte.

– Da, da! – mondtuk.

Igen, igen, azok vagyunk, szép kis magyar turisták vagyunk. Mikor berobogtunk

Muraszombatra, buszunk éppen kanyarodott ki a megállóból. A taxis áthúzta a felírt tarifát és mellé írt egy magasabb összeget. Egyikünk fizetett, másikunk kiugrott az autóból és megállította a buszt. Az utasok boldogan mutogatták vásárolt kincseiket: dzsörzé ruhaanyagokat, bőrkabátot, táskát, Puma cipőt, italokat, hanglemezt. Mi pedig átázva, étlen-szomjan, de kissé megnyugodva dőltünk hátra az ülésen. Rédics közeliében azonban egyre hevesebben vert a szívünk. Nem hiába, mert megérkezvén a határra, vajon ki szállt fel a buszra? Bizony nem más, mint a reggelről jól ismert vámos bácsi. Megismert bennünket, egyenesen felénk tartott. Utastársaink együttérzően pilantottak felénk.

– Na, kislányok, na, mégis csak hazafelé? – kérdezte.

– Igen, mégsem volt kedvünk maradni, az eső is megeredt.

– Mit vettek?

– Semmit.

– Hogyan semmit? Hol van akkor a pénz?

– Az nincs meg, mert eltaxiztuk.

– Mi van a táskában?

– A sajtok.

Igencsak elcsodálkozott. Nem értette azt sem, hogy aki tervez egy többnapos utat, az miért rohan fejvesztve haza, eltaxizva az összes pénzét. Kivéve persze a zoknikban lévő, mert azt ugyanúgy hazavittük, mint ahogy kivittük. Sajtót sem kellett venni egy jó darabig.

Hát, így „vásároltunk be” Mariborban. Nem egészen úgy, ahogy gondoltuk. Barátnőmmel aztán szépen kibékültünk, és megfogadtuk, hogy ezzel az úttal nem dicsekszünk el senkinek. Ezt én csak hétfőig tudtam betartani, kollégáim nekem szegezték a kérdést:

– Na, milyen volt Jugóban? Mesélj!

Amikor a végére értem, egyik idősebb kolléganőm így szólt:

– Ne is haragudj meg kedvesem, de nekem az jutott eszembe: „gá, gá, gá két liba elment világgá!”

– Ugyan, hagyd már, ne irigykedj! Ifjúság, bolondság! – mondta egy másik. – Igaz, hogy szegényebbek lettek párszáz dinárral, de gazdagabbak egy életre szóló élménnyel.

BODA MARIKA:

Levelem a Jézuskának

A tél csendje betakarta a kis vidéki bányászfalut. A hó ropogott a lábunk alatt, a kémenyekből felszálló füst puha gomolyaggá olvadt az ég sápadt szürkességében. Hét éves voltam, elsős. Már tudtam írni, és ez különleges hatalommal ruházott fel: úgy éreztem, a szavaimnak ereje van, még a csodákra is.

Egy este, miközben a kályha melege átjárta a szobát, nekiláttam. A papíron szinte remegtek a betűk, amiket gondosan róttam le. "Kedves Jézuska," kezdtem, és megírtam legnagyobb vágyamat: egy hajas babát szeretnék.

Elképzeltem, ahogy karácsony estéjén a fa alatt vár rám, a gyönyörű ruhájában, a hosszú, fényes hajával. Amikor kész lettem, óvatosan összehajtogattam a levelet, mint ha egy kincs lenne, és elrejtettem a két ab-

lak közé, ahol biztos voltam benne, hogy a Jézuska megtalálja.

Eljött a karácsony. A fenyőfán apró gyertyák lobogtak, a szobában a dió és a mézeskalács illata keveredett. A szívem a torkomban dobogott, ahogy az ajándékokat bontogattam. Sok kicsi csomag volt. Apróságok. Színes ceruza. Egy illatos radír. Egy pár új kesztyű. Csupa olyan dolog, amire egyébként is szükségem lett volna.

De a csomagok között nem volt hajas baba. Egy pillanatig még reménykedtem – talán valahol elbújt? De ahogy a család nevetése és az ünnepi hangulat körbevett, éreztem, hogy egy furcsa üresség telepedik rám.

Tavasszal, amikor a hosszú téli hónapok után végre kinyitottuk azt az ablakot, ahol a levelemet hagytam, egy apró papírdarab hullott ki. Amint megláttam, megdermedtem. Ott volt a levelem, éppen úgy, ahogy hagytam.

A szavak, amiket annyi reménnyel és szeretettel írtam le, csendesesen feküdtek a papíron, mintha soha senki nem érintette volna őket.

A szívemben valami összetört. Egy furcsa, égető fájdalom járta át a mellkasomat. A gyermeki hitem, amely addig szilárd és törhetetlen volt, hirtelen megingott. A könnyek a szemembe szöktek, de nem akartam sírni.

Csak néztem a levelet, és éreztem, hogy valami eltűnik belőlem – talán a Jézuska, talán csak az a biztos tudat, hogy minden csodának helye van a világban.

Még sokáig őriztem azt a papírdarabot, mintha emlékeztetni akart volna valamire. Talán arra, hogy a csodák léteznek – csak nem mindig ott, ahol keressük őket.

(Illusztráció: a pályázó saját promptolású fotója, a chat GPT felhasználásával)